

Zaslužimo si volilni program 2022

19.3.2022

Gibanje
SVOBODA!

Obdani smo z množico izzivov, med katerimi so **podnebne in demografske spremembe, migracije, spremenljivost trga dela**, ki ga vse bolj zaznamujejo **digitalizacija in nove tehnologije** ter potreba po nenehnem **razvijanju novih znanj in veščin**. V zadnjih tednih čedalje bolj postaja pomembno tudi vprašanje varnosti. Naše osebne, pa tudi varnost preskrbe z energenti in preskrbe s hrano. Vojna v Ukrajini postavlja naše prioritete na glavo.

Verjamemo, da gre za tako pomembne izzive, da je nujno, da vse potencialne usmerimo v to, da preprečimo podnebne spremembe, mladim omogočimo prihodnost, ki bo podpirala njihove želje po osebnem in poklicnem razvoju, starejšim dostojno starost, Namesto prizadevanj v tej smeri se danes soočamo z drugo vrsto eksistencialnega vprašanja – **ogroženi so namreč naši demokratični temelji**.

Večletno sistematično rušenje zaupanja v delovanje neodvisnih državnih sistemov in podsistemov je pripeljalo v stanje kaosa, v katerem se ponavljata razdvojenost in nezadovoljstvo večine prebivalcev. Splošno nezaupanje v državo in politiko je postalo ključni sooblikovalec naše prihodnosti ter namesto tlakovanja poti v trajnostno, odporno in strpno družbo nas pelje v propad. Sovražni govor je postal orodje ustrahovanja najvišjih predstavnikov izvršne oblasti in kot tak ostaja nesankcioniran, sočasno pa je že dodobra načel družbeno tkivo ter vezi med državljani ter jih vse bolj izolira.

Izolacija in strah državljanov se širita tudi preko pritiska avtoritarnega škornja oblasti na osebno dostojanstvo in varnost, ki sta zelo pomembni človekovi pravici in ju mora država zagotavljati vsem ljudem pod enakimi pogoji. Priča smo razgradnji pravne države, nedopustnim vmešavanjem in pritiskom v strokovne odločitve sodišč, tožilstva in policije. Gre za javni in splošni interes – delovati in živeti v miru in v svobodi. Zato je naš cilj krepitev **svobodne države** ob krepitvi zavedanja vsakega od nas, da spoštuje pravni red, ki pa mora biti seveda kar najbolj široko in obče razumljen in sprejet. Nujni pogoj za to je krepitev zaupanja ljudi v državne institucije in institute, saj so brez zaupanja te institucije in instituti sami sebi namen, trdnost zaupanja ljudi pa tem institucijam in institutom daje moč in legitimnost delovanja.

V času preloma smo priča dejstvu, da razprave v širšem družbenem prostoru o razvojnih politikah ni. Čedalje bolj smo priča izključevanju in elitizaciji javnega prostora. Oblikovanje politik je degradirano na raven odzivanja na parcialne interese posameznikov in elit, in ne temelji na strokovnih analizah. To se kaže v nekonsistentni zakonodaji, predvsem pa v nezmožnosti politike **ponuditi vizijo za naprej**. Z obujanjem polpretekle zgodovine, ki mlade generacije niti ne zanima, ruši sedanost, za prihodnost pa zmanjka časa. A prihodnost prihaja in ker rešitev ni, se zaostanek Slovenije za najrazvitejšimi ne zmanjšuje. Prav tako je viden močan razkorak med posameznimi slovenskimi regijami, pa čeprav se sredstva že dobrih 15 let namenjajo prav zmanjševanju teh.

Verjamemo, da smo kot posameznice in posamezniki poklicani za ukrepanje, ki je nujno.

Verjamemo, da so vrednote ključni temelj za napredek in obstoj skupnosti, države in okolja.

Skupne vrednote, ki omogočajo soobstoj različnih mnenj in se na temelju pluralnosti iztečejo v odgovorno sodelovanje za skupno prihodnost.

Delujemo na osnovi **kulture spoštljivega dialoga**, ki jo razumemo kot predpogoj za strpno izmenjavo resnicoljubnih mnenj in stališč, ki zasleduje cilj demokratične in vključujoče skupnosti.

Zavzemamo se za **kulturo odgovornega sodelovanja**, s katero si želimo vzpostaviti skupnost, ki bo zmožna ne zgolj prisluhniti, temveč tudi sprejemati odločitve, upoštevajoč mnenja, izkušnje in znanje raznovrstnih deležnikov naše družbe.

S tem namenom želimo prihodnost naše skupnosti graditi na naslednjih vrednotah:

Spoštovanje

Spoštovanje je osnovni gradnik vsakega odnosa. Usmerja nas k sprejemanju drugačnih mnenj, raznolikih pogledov na svet in mnogoterih izkušenj ter nas obogati in spodbuja (med)osebno rast. S tem nas spodbuja k izgradnji vključujoče skupnosti, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic in osebnega dostojanstva posameznikov in posameznic, spoštovanju okolja in spoštovanju pravne države ter njenih institucij. Za razpravljalno mizo poskrbi za trdne kompromise, osnovane na različnih glediščih in upoštevajo raznovrstne skupine ljudi. S tem pa spoštovanje neposredno deluje kot gonilo napredka, tako za posameznike kot skupnosti, tako v medsebojnih kot v družbeno-političnih odnosih.

Svoboda

Svoboda predstavlja predpogoj za uresničitev potencialov posameznikov in je temelj demokratične skupnosti. Na ravni posameznikov in posameznic se začne s svobodo pred strahom in za vsakodnevno preživetje, ter se nadgradi s svobodo za udejstvovanje ter možnost lastnega uresničevanja in svojih potencialov v skladu z lastnimi vrednotami in prepričanji, nudi jim svobodo izbire. Na ravni skupnosti in države zagotavlja temeljne svoboščine. Na ravni gospodarstva opredeljuje svobodno gospodarsko pobudo. Hkrati pa na vseh ravneh vsakemu, ki uveljavlja svojo svobodno voljo, nalaga odgovornost za njegova dejanja. S to sklenjeno zanko predstavlja svoboda bistveno sestavino vsake sodobne države – svoboda kot temelj, mehanizem ter tudi cilj.

Odgovornost

Odgovornost ne izhaja zgolj iz ravnanja in izbir vsakogar, ki uveljavlja svojo svobodno voljo, temveč seže globlje in služi kot vzajemni vozec med posamezniki in posameznicami ter skupnostjo. Odgovornost daje spoštovanju pomen, ter svobodi moč. Če je znotraj skupnosti posameznik odgovoren za svoja dejanja in se mora soočiti s posledicami slednjih, je država odgovorna, da vsem državljanom zagotavlja priborjene pravice in svoboščine ter poskrbi za dosledno uresničevanje enakih možnosti vseh. Posamezniki, posameznice in skupnost kot celota so nosilci odgovornosti za skupno prihodnost.

Na temelju teh vrednot
želimo ponovno izgraditi
zaupanje.

Zaupanje v **sočloveka.**

Zaupanje v **skupnost.**

Zaupanje v **institucije**
in **državo.**

Zaslužiimo si socialno pravično, solidarno, svobodno in odprto družbo!

Gibanje Svoboda v ospredje svojega političnega delovanja postavlja svobodo, odprto družbo, zaupanje v sočloveka, skupnost in državo ter njene institucije, spoštovanje, kulturo dialoga in odgovorno sodelovanje. Slovenija ima demokratičen in razvojni potencial, ki ga predstavljajo njeni ljudje. Ta potencial do sedaj ni bil dovolj izkoriščen za aktivnejše sodelovanje ljudi pri soupravljanju javnih zadev, kot tudi ne za sodelovanje političnih strank in nevladnih organizacij, civilno-družbenih gibanj, mladih, starih in posameznikov ter posameznic s področja gospodarstva, športa, kulture, znanosti, izobraževanja .... Le takšno sodelovanje lahko vodi Slovenijo po poti demokratičnega in trajnostnega razvoja in pripomore k blagostanju njenih prebivalcev.

V Gibanju Svoboda si želimo Slovenijo, ki je bogata po svoji raznolikosti in zmožna sodelovati v zagovarjanju temeljnih pravic in svoboščin svojih prebivalcev. Zaslužiimo si Slovenijo, ki je svobodna, poštena, pravična, napredna, dinamična, razvojna, konkurenčna, gospodarsko razvita, odprta, vpeta v mednarodne tokove, zmerna, vključujoča in zavrača ekstremizme in polarizacijo.

- Ustavili bomo razkroj pravne države in okrepili zaupanje v ključne družbene podsisteme, kot so sodstvo, državno tožilstvo, policija, javni mediji in podjetja v državni lasti.
- Vzpostavili bomo kulturni dialog ter normalno, spoštljivo in vključujočo komunikacijo na vseh ravneh družbe.
- Vztrajali bomo pri oblikovanju strokovno zasnovanega in družbeno sprejemljivega konsenza pri reševanju družbenih in zdravstvenih kriz kot je na primer spopadanje z nalezljivo boleznijo COVID-19.
- Zaupanje v politiko bomo gradili s spremembami volilnega sistema, ki bo povečal vpliv volivcev na izvolitev in delovanje javnih funkcionarjev na državni in lokalni ravni. Spodbujali bomo aktivno državljanstvo in vključevali mlade v odločanje o javnih zadevah.
- Okrepili bomo zdravstveni sistem, ki bo vsem zagotavljal dostop do osebnega zdravnika, hiter dostop do specialistov ter opravljanje nujnih in zahtevnih zdravstvenih posegov brez odlašanja in škodljivih posledic za zdravje vsakega posameznika.

- Ustvarili bomo pogoje za vzdržen gospodarsko-socialni model, ki bo odporen na vplive finančnih, energetskih, prehranskih ter vojnih kriz, blažil stiske ljudi in pripravljen na razvojne izzive. Ustavili bomo zadolževanje države za financiranje politično vsečnih ukrepov za posamezne interesne skupine in javna sredstva namenili v krepitev gospodarskega potenciala ter izgradnjo javne infrastrukture, ki bo omogočala razvojni zagon in s tem družbeno blaginjo.
- Slovenijo bomo pripravili na podnebne spremembe in sprejeli učinkovite in pravične ukrepe za prilagajanje vseh delov družbe na podnebne spremembe za zeleni energetski prehod.
- Oblikovali in vodili bomo zunanjo politiko, ki bo zavezana temeljnim vrednotam EU in bo podpirala močno ter enotno Evropsko unijo. Slovenija bo del jedrnih držav EU. Podpirali bomo integracijske procese v naši sosesčini. Z večjim angažmajem gospodarske, znanstvene in kulturne diplomacije bomo sledili interesom slovenskega gospodarstva, znanosti in kulture.
- Vzpostavili bomo okvir, ki bo omogočil svobodno okolje za neodvisnost medijev, ki bo preprečeval neposredni politični vpliv na neodvisno delovanje medijev in zagotovil večji vpliv civilne družbe pri upravljanju z javnimi medijskimi servisi (STA, RTV).
- Korupcija upočasnjuje gospodarsko rast, škodi varovanju okolja, škodi in ovira pravičen dostop do javnih storitev in povzroča dodatne stroške pri rabi javnih sredstev. Zato bomo okrepili integriteto v javnem sektorju in med nosilci oblasti. Zagotovili bomo učinkovit pregon korupcije z uporabo strogih odvrčalnih kazni za kazniva dejanja, povezana s korupcijo, pravno zaščito žvižgačev in omogočali nadzor neodvisnih medijev in nevladnih organizacij, ki se borijo zoper korupcijo.

Zaslužimo si državo, ki ve, da smo ljudje njeno največje bogastvo. Državo, ki ji je mar za slehernega človeka, ki nikogar ne pusti zadaj.

Zaslužimo si državo, ki ji je mar za okolje, ki skrbi za okolje poleg skrbi za človeka postavlja v center svojega delovanja.

Državo, ki se zaveda, da je to mogoče le ob **novi ekonomsko razvojni paradigmi**.

Razvojni paradigmi, ki nastaja ob medsebojnem spoštovanju, vključevanju in sodelovanju stroke, civilne družbe, gospodarstva in politike.

Program Gibanja Svoboda je tako zgrajen na:

Zelenem preboju, ki ga bo omogočilo močno vpeto gospodarstvo v mednarodne tokove. To bo omogočalo **povečevanje dodane vrednosti slovenskega gospodarstva** in s tem tudi več delovnih mest, ki ustvarjajo višjo dodano vrednost.

Zato bomo omogočili poslovanje v Sloveniji, ki bo bolj pravično in privlačno, kar je tudi temelj zelenega preboja in trajnostnega razvoja gospodarstva. Zgodba slovenskega gospodarstva mora biti zgodba napredne države in odprte družbe.

Prihodki iz tega naslova bodo temelj za vzpostavitev

Moderne socialne države. Ta bo zagotavljala ne zgolj hitro dostopnost vseh javnih služb, temveč tudi njihovo visoko kakovost.

Oboje skupaj, zeleni preboj in moderna socialna država pa bosta omogočila

Svobodno in odprto družbo, ki bo visoko participatorna in zato odprta za uvajanje za državljane koristnih in pomembnih sprememb.

Zaslužimo si!

Zaslužimo si

politični sistem za ohranjanje svobodne, demokratične socialno-liberalne družbe.

ZA! Krepitev vloge predsednika republike, ki bo zagotavljal neodvisnost sodstva in ustavnosti

Želimo, da predsednik republike prevzame imenovanje sodnikov. S spremembo Zakona o zagotavljanju pogojev za opravljanje funkcije predsednika republike bomo predsedniku podelili tudi možnost ustavnega veta.

ZA! Krepitev integritete javnih funkcionarjev

Zakonodajo bomo spremenili tako, da pravnomočno obsojeni za naklepna in zavržena kazniva dejanja ne smejo kandidirati za javne funkcije. V primeru hujših kaznivih dejanj bi odpravili procesno imuniteto poslancev. Uvedli bomo tudi možnost odpoklica župana.

ZA! Krepitev neposrednega odločanja ljudi

Z razširitvijo referendumске pravice bomo okrepili neposredno demokracijo, tudi za odločanje o spremembah ustave.

ZA! Demokratizacijo volilnega sistema

Zagovarjamo proporcionalni politični sistem s preferenčnim glasom. Izvolitev si zaslužijo zgolj poslanci/ke z najvišjo podporo volivcev in ne zgolj političnih strank. Uvedli bomo e-volitve.

Zasluži^{mo} si civilno družbo in stroko kot partnerje.

ZA! Tvornejše sodelovanje politike, civilne družbe in stroke

Sprejeli bomo zakon o vključevanju zainteresirane javnosti v oblikovanje in sprejemanje predpisov. Ob tem bomo ustrezno spremenili tudi področno zakonodajo, ki ureja delovanje političnih strank, vlade, državne uprave in Državnega zbora.

Zasluži^{mo} si mednarodni ugled, ki bo omogočal varno, razvito in spoštljivo Slovenijo.

ZA! Prepoznavnejši vpliv Slovenije v naši neposredni okolici

Okrepili bomo vlogo Republike Slovenije v alpsko-jadransko-podonavskem prostoru in v Mediteranu, s poudarkom na sodelovanju z obalnimi državami severnega Jadrana in s posebno pozornostjo do pomena koprskega pristanišča. Podprli bomo kandidaturo Slovenije za nestalno članico Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov (OZN) za obdobje 2024–2025.

ZA! Digitalizacijo naše diplomacije

Uvedli bomo digitalno diplomacijo preko "virtualnih veleposlaništev" na spletu, ki bodo dostopne vsem uporabnikom z digitalnim podpisom.

ZA! Posodobitev obrambnega koncepta

Slovensko vojsko bomo modernizirali v skladu s sodobnimi obrambnimi potrebami in tehnološkimi trendi. Na področju nakupa vojaške opreme bomo med prednostnimi kriteriji zahtevali opremo od slovenskih visokotehnoloških in inovativnih podjetij. Prednost bomo dali opremi in zmogljivostim Slovenske vojske, ki zagotavljajo dvojno uporabnost – za njihovo osnovno poslanstvo ter tudi za zaščito in reševanje.

ZA! Bolje organizirano in financirano gasilstvo ter civilno zaščito

Preko požarnega sklada bomo povečali financiranje vseh gasilskih organizacij. Vojakom, gasilcem, civilni zaščiti, reševalcem ter vsem ostalim zaposlenim in prostovoljcem v varnostnih in obrambnih sistemih bomo zagotoviti ustrezne materialne in delovne pogoje ter jim uredili status in karijerne poti. Izboljšali bomo ureditev odsotnosti prostovoljnega gasilca in drugih prostovoljnih reševalcev z dela. Poskrbeli bomo za zadostno število helikopterjev, ki bodo namenjeni zaščiti in reševanju.

Zasluži^{mo} si vključujočo skupnost.

ZA! Prenehanje z nesmiselnimi mejnimi politikami

Na meji bomo odstranili tehnične ovire ter jih nadomestili z dokazano učinkovitejšimi metodami (npr. daljinski nadzor).

Zasluži^{mo} si vladavino prava in pravično skupnost.

ZA! Učinkovit zaseg premoženja nezakonitega izvora

S spremembo Zakona o odvzemu premoženja bomo poskrbeli za to, da bo v vsakem primeru, ko neka oseba ne bo mogla pojasniti izvora svojega premoženja z zakonitimi dohodki, to razglašeno za nezakonito in bo podvrženo odvzemu s strani države. Poskrbeli bomo tudi za učinkovito upravljanje zaplenjenih sredstev.

ZA! Abolicijo in amnestijo za globe v zvezi z javnim izražanjem mnenja in zborovanja.

V najkrajšem možnem času bomo povrnili raven vseh pravic, ki so bile v času epidemije omejene z oblastnimi dejanji in za katere je bilo ugotovljeno, da je bilo njihovo omejevanje v neskladju z ustavo. Država mora opustiti vse prekrškovne in kazenske postopke v zvezi z javnim izražanjem mnenja in zborovanjem.

ZA! Več žensk na vodilnih položajih

Spremenili bomo področno zakonodajo in uvedli obvezen minimalni delež žensk na vodstvenih ter nadzornih položajih podjetij. Enaka pravila bodo veljala tako v javnem kot zasebnem sektorju.

Zasluzimo si policentričen regionalni razvoj in razvojno prostorsko politiko.

ZA! Skladen in enakomeren regionalni razvoj

Prizadevali si bomo za pospešitev vzpostavitve regij v državi, kar bo omogočilo decentralizacijo razvoja na področju vseh vrst politik.

ZA! Revitalizacijo podeželskih naselij

Na demografsko ogrožena obmejna območja in na podeželje bomo usmerjali EU sredstva ter pripravili učinkovite spodbude za gospodarske dejavnosti, odpravili razvojne zaostanke in izpeljali ključne regionalne in lokalne projekte. Z javno-zasebnim partnerstvom ali socialnim podjetništvom bomo na podeželju zagotavljali osnovne storitve kot so poštne, bančne, trgovske in podobne.

ZA! Dekoncentracijo državnih institucij

Državne institucije in njene organizacijske enote bomo razporedili po območju celotne Slovenije.

ZA! Uporabnikom prijazen upravni servis na področju izdaje gradbenih dovoljenj in umeščanja v prostor

Na ravni upravnih enot bomo vzpostavili enotne kontaktne točke, kjer bo investitor na enem mestu (pri)dobil vse podatke, ki jih potrebuje za svojo investicijsko namero. Tako bo strokovno usposobljen kader nudil strokoven in celovit servis.

Zaslužimo si

učinkovit javni servis in zdrave javne finance.

ZA! Uporabo EU sredstev kot razvojnega kapitala

Nemudoma moramo s pristojnimi institucijami EU izpogajati nov razvojni okvir pri Načrtu za okrepanje in odpornost in ga uskladiti z Operativnim programom novega programskega obdobja. Sredstva bomo ciljno usmerili v zeleni prehod, digitalizacijo javnega, zasebnega in kmetijskega sektorja ter v zagotavljanje skladnega regionalnega razvoja celotne Slovenije.

ZA! Učinkovito uporabo EU sredstev kot ključne razvojne podpore našim podjetjem

Vzpostavili bomo centralni servis za podporo podjetjem, lokalnim skupnostim in ostalim deležnikom pri informiranju o razpoložljivih sredstvih, pri pripravi in prijavi na projekte ter črpanju sredstev iz EU skladov. Poenostavili in poenotili bomo tudi postopke pri izvajanju kohezijske politike.

ZA! Prenovo obdavčevanja dohodka od pravnih oseb

Spremenili bomo sistem davčnih olajšav na področju dohodka od pravnih oseb z namenom: (a) spodbujanja vlaganj v digitalni in zeleni prehod, (b) spodbujanja vlaganj v razvoj in inovacije, (c) podpore razvoju zagonskih podjetij, (d) spodbujanja vlaganj v zagonska podjetja ter (e) spodbujanja zaposlovanja težje zaposljivih skupin.

ZA! Krepitev slovenskega kapitalskega trga in večjo vlogo zaposlenih v lastništvu podjetij

Uvedli bomo stimulatívno obdavčitev prejemkov v obliki delnic oz. deležev, opcij na delnice oz. deleže ter udeležbo zaposlenih v dobičku podjetij z namenom spodbujanja delavskega lastništva, razvoja podjetništva in krepitev kapitalskih trgov. Menimo, da morajo biti tovrstni dohodki obdavčeni kot dohodki iz kapitala in ne kot dohodki iz dela.

ZA! Aktivacijo spečega kapitala

Prenovili bomo zakonodajo o alternativnih investicijskih skladih (AIS) za spodbujanje investicij v razvojne projekte.

ZA! Robusten sistem javnega financiranja razvojnih projektov

Pripravili bomo zakonske podlage za izdajo namenskih obveznic za financiranje zelenega prehoda („green bonds“) in socialnih projektov (npr. gradnje neprofitnih stanovanj, študentskih domov, ipd.) („social bonds“). Okrepili bomo tudi razvojno vlogo SID banke za podporo državnim razvojnim politikam.

Zasluzimo si digitalno preobrazbo.

ZA! Digitalne vsebine že v šolskih klopih

Naš cilj je, da bo vsaj 80 % ljudi, starih od 6. leta starosti naprej do leta 2030 imelo vsaj osnovna digitalna znanja in spretnosti.

ZA! Dostopno digitalno infrastrukturo

Vsa slovenska gospodinjstva bodo pokrita z gigabitnim omrežjem, vsa naseljena območja s 5G omrežjem. Uvedli bomo tudi varna robna vozlišča, ki bodo razporejena tako, da se zagotovi dostop do hitrih podatkovnih storitev, ne glede na to, kje se podjetja nahajajo.

ZA! Digitalizacijo javnih storitev

Gibanje Svoboda bo poskrbelo, da bo 100 % ključnih javnih storitev zagotovljenih na spletu in dostopnih državljanom in podjetjem. Vsi državljani bodo pridobili tudi dostop do svoje zdravstvene dokumentacije (elektronskih zdravstvenih zapisov). Naša ambicija je da vsaj 80 % državljanov uporablja digitalno identiteto pri reševanju različnih upravnih postopkov.

Zasluzimo si kulturno in ustvarjalno Slovenijo.

ZA! Odpravo spornih ter neučinkovitih odločitev

Spremenili bomo sporne kulturno-politične odločitve in ravnanja iz obdobja 2020 -2022 s kadrovskega področja, področja financiranja filma, nevladnih organizacij in statusa samozaposlenih v kulturi.

ZA! Medijsko reformo

Pripravili bomo novo medijsko zakonodajo, ki bo omejila sovražni govor in lažnih novic ter politični nadzor medijev. Temu zakonu bosta sledila zakona o RTV in STA z namenom krepite njune vsebinske avtonomije ter zmanjšanja političnega vpliva na delovanje. Spremenili bomo način financiranja medijskih vsebin, ki so v javnem interesu in medijev posebnega pomena ter podprli inovativne neodvisne medijske in novinarske projekte. Področje medijev bomo v celoti prenesli na ministrstvo, ki bo izvajalo ukrepe informacijske družbe.

ZA! Prenovo in modernizacijo kulturnega sektorja

Potreben je nov temeljni zakon o uresničevanju javnega interesa v kulturi, ki bo delovanje kulture sinhroniziral z najrazvitejšimi kulturnimi okolji v Evropi, hkrati pa ohranil in zaščitil tiste nacionalne specifičnosti, ki so vitalnega pomena za kulturo malega naroda. Uveljaviti je treba

mehanizme, ki bodo vzpostavili optimalnejše delovanje obstoječe kulturne mreže, programe javnih zavodov in nevladnega sektorja.

ZA! Sistemsko prenovu statusa in dela samozaposlenih v kulturi

Vrhunskih ustvarjalcev ne bomo omejevali na status revežev – uvedli bomo progresivno lestvico cenusa za plačevanje prispevkov; omogočili študentske sheme, ki mladim ustvarjalcem nudijo možnost uveljavljanja v domačem in mednarodnem prostoru. Zagotovili bomo medresorsko usklajevanje za kreativni kulturni sektor, ki omogoča vzajemne spodbude (Ministrstvo za kulturo, Spirit, podjetniški sklad), pri čemer se manko kaže predvsem na področju oblikovanja.

Zaslužimo si medgeneracijsko zavezništvo.

ZA! Univerzalni otroški dodatek

Otroški dodatek mora postati univerzalna pravica vsakega otroka do zaključka srednješolskega izobraževanja. Univerzalni otroški dodatek bomo izvzeli iz sistema socialnih transferjev. Uredili bomo, da z univerzalnim otroškim dodatkom ne bo mogoče poplačevati morebitnih terjatev do staršev oz. skrbnikov.

ZA! Naslavljanje duševnih težav

Usposobili bomo dodaten zdravstveni kader ter poskrbeli za ozaveščanje mladih o pomenu duševnega zdravja. Uvedli bomo psihološko svetovanje študentov psihologije na fakultetah, pod ustreznim nadzorom mentorjev. Potrebno je zagotoviti sistemsko financiranje specializacij iz klinične psihologije, ter zagotoviti financiranje za vsaj 30 specializantov letno. Naš cilj je destigmatizacija duševnih težav ter proaktivno preventivno odkrivanje stisk vseh ljudi.

ZA! Državne garancije mladim

Uvedli bomo državne garancije za posojilo za nakup prvega stanovanja. S tem bodo mladi lažje dosegli pogoje Banke Slovenije, da osebi po odplačanem obroku ostane vsaj 76 % minimalne plače.

ZA! Boljšo regulacijo kratkoročnih oddajanj

Zagovarjamo boljši nadzor ter regulacijo kratkotrajnih najemov (npr. nadzor in omejevanje Airbnb po vzoru Amsterdama, Pariza ali Barcelone) in pripravo zakonske podlage, ki bo lokalnim skupnostim omogočila tak nadzor.

ZA! Alternativne in inovativne stanovanjske skupnosti

Sprejeli bomo zakonsko podlago, ki bo omogočila gradnjo stanovanj preko stanovanjskih zadrug. Zagotovili bomo tudi podporo in nepovratna EU sredstva za pilotni projekt medgeneracijske najemne stanovanjske zadruge. Načrtujemo tudi vzpostavitev ustrezne garancijske sheme, povratnih in nepovratnih sredstev za stanovanjske zadruge.

ZA! Prenovo dotrajanega stanovanjskega fonda

V sodelovanju med državno, lokalno skupnostjo, civilno družbo in gospodarstvom bo sprejeta strategija in oblikovane smernice za celovito prenovo stanovanjskega sklada. Cilj prenove bo energetska učinkovitost, potresna varnost stavb ter v nekaterih primerih (večnadstropne stavbe) dostop z dvigali. Za prenovo bomo zagotovili ustrezna povratna in nepovratna EU sredstva.

ZA! Več študentskih ter dijaških domov

Določili bomo jasno investicijsko politiko za izgradnjo zadostnih bivanjskih kapacitet za študente in študentske družine. Bistveno bomo povečali tudi sredstva za namenski sklad investicij v študentske domove.

ZA! Dostojne pokojnine

Pokojninski sistem je potreben prenove, tako, da bo pravičen in vzdržen. Najnižja pokojnina mora biti zajamčena v višini vsaj 10 % nad pragom revščine. Preučili bomo možnost uvedbe UTD za upokojence z najnižjimi pokojninami.

ZA! Aktivno predupokojitveno obdobje

Vsem delavcem moramo omogočiti postopen prehod v upokojitev ter aktivno vključevanje v predupokojitvene programe (npr. prostovoljski programi).

ZA! Ponovno aktivacijo upokojencev

Ljudje, ki izpolnijo pogoje za upokojitev, morajo imeti možnost ponovne zaposlitve. Zdrava delovna okolja in učinkovit nadzor zdravja delavcev.

ZA! Omilitev posledic demence

Za osebe z demenco ter njihove svojce ali skrbnike bomo z različnimi programi pomagali ustvariti okolje za kar najbolj kakovostno življenje z demenco.

ZA! Dostojno zaposlitev

S stimulatивно obdavčitvijo bomo spodbujali nagrajevanje delavcev. Delavkam in delavcem moramo omogočiti ustrezno ravnovesje med službo in prostim časom. Po vzoru iz tujine se bomo zavzeli za vpeljavo pravice do odklopa od službenih komunikacijskih sredstev (telefon, email) v prostem času.

ZA! Odpravo prekarosti

Javni sektor bomo postavili za pozitiven zgled in v njem odpravili prekarost. Vlada bo za odpravo prekarosti v javnem sektorju skupaj s stroko razvila standarde za odpravo prekarosti in zagotavljanje odgovornega dela ter ukinila „outsourcing“ na mestih, kjer dela izpolnjujejo elemente delovnega razmerja. Vlada bo nemudoma prevzela koordinacijo priprav in nadzor nad izvajanjem ukrepov zoper prekarost ter pripravila strategijo z jasnimi časovnimi roki za izvajanje ukrepov za odpravo prekarosti. Na podlagi evalvacije negativnih učinkov enega največjih generatorjev prekarosti, študentskega dela, bomo pripravili ustrezne korekcijske ukrepe in po potrebi ciljno usmerili inšpekcijske ukrepe.

ZA! Finančno vzdržen pokojninski sistem

Vzpostavili bomo jasnejšo vlogo kapitalskih stebrov pokojninskega zavarovanja, II. pokojninski steber bo postal obvezen. Dodatno bomo spodbujali vključevanje zavezancev v III. steber pokojninskega zavarovanja

ZA! Beg možganov spremeniti v kroženje možganov

Z ustvarjanjem dobrih pogojev za delo in ustreznim nagrajevanjem bomo ustavili beg možganov, predvsem mladih, ki končajo dodiplomsko in podiplomsko izobraževanje. Z uvajanjem najboljših urbanističnih praks bomo bistveno dvignili kakovost bivanja in poskrbeli, da bo več mladih želelo dolgoročno ostati v Sloveniji.

ZA! Mednarodno podjetništvo

Spodbujali bomo ustanavljanje mešanih podjetij ali ustanov, ki jih bodo vodili ljudje, ki živijo v Sloveniji ter tujci. Cilj spodbud bo povečanje kapacitet za mednarodno trženje in povečanje kompetenc znanja ter kreativnosti.

ZA! Več mednarodnih strokovnjakov in talentov

Zagotovili bomo spodbude institucijam znanja in gospodarstvu za zaposlitve strokovnjakov in drugega kadra, ki bodo v Slovenijo prišli na povabilo. Spodbude bodo vezane za delovna mesta, ki ustvarjajo višjo dodano vrednost in nadpovprečno plačo. Pripravili bomo tudi ustrezen zakonski okvir za konkurenčno privabljanje talentov iz držav EU in iz tretjih držav. Spodbujali bomo zaposlovanja mednarodno preizkušenih kadrov na vodilnih delovnih mestih v javnem sektorju in gospodarstvu. Raziskovalno-inovacijski sektor bomo naredili bistveno bolj privlačen za tuje strokovnjake (glej steber Vzgoje, izobraževanja, visoko šolstvo, znanost in šport).

Zaslužimo si

področja vzgoje, izobraževanja, visokega šolstva in znanosti, ki podpirajo uspešni razvoj države.

ZA! Sistemsko financiranje predšolske vzgoje

S spremembo zakonodaje in integralnimi proračunskimi sredstvi bomo zagotovili financiranje programov za otroke eno leto pred vstopom v šolo.

ZA! Zdravo in odgovorno prehranjevanje ter lokalno hrano na mizah vrtcev ter osnovnih šol

Uvedli bomo obvezen brezmesni dan v vrtcih, šolah. Preoblikovali bomo davčne politike za spodbujanje zdravega in uravnoteženega načina prehranjevanja. Pri javnih naročilih prehrane bomo striktno zahtevali nakup hrane od lokalnih slovenskih pridelovalcev hrane.

ZA! Digitalno opremo vrtcev ter osnovnih šol

Pri gradnji ali obnovi vrtcev ter osnovnih šol bomo zagotovili zadostna sredstva za ustrezno opremljenost vseh prostorov z najsodobnejšo digitalno opremo ter infrastrukturo. Vsak šolski prostor bo povezan z najhitrejšimi internetnimi povezavami Akademске in raziskovalne mreža Slovenije (ARNES).

ZA! Okrepitev telesne aktivnosti in osebne avtonomije otrok ter mladostnikov

Poskrbeli bomo za več športnih vsebin v učnih načrtih in brezplačne športne vsebine. Istočasno bomo gibanje otrok spodbujali tudi z zagotovitvijo varne infrastrukture, ki omogoča trajnostno mobilnost (peš in kolo). S tem bomo bistveno izboljšali tudi osebno svobodo vseh otrok ter mladostnikov.

ZA! napovedovanje kompetenc in veščin prihodnosti

V sodelovanju MDDSZ, MIZŠ, MGRT ter drugimi relevantnimi deležniki bomo postavili orodje za napovedovanje kompetenc glede na trenutne in prihodnje potrebe slovenskega trga dela. Orodje bomo povezali z ustreznimi obstoječimi statističnimi bazami v Sloveniji ter vzpostavili povezavo z bazami EU in njenih držav članic z namenom mednarodne primerljivosti.

ZA! Pilotne centre poklicne odličnosti

Vzpostavili bomo 12 regijskih centrov poklicne odličnosti na ključnih področjih razvoja gospodarstva, družbe, okolja ter jih z ustrezno vsebinsko prenovo in reorganizacijo smiselno umestili v okvire medpodjetniških izobraževalnih centrov.

ZA! Ustrezno financiranje visokega šolstva

Delež BDP za visoko šolstvo bomo povečali na vsaj 1,5 % BDP.

ZA! Prenova sistema štipendiranja

Odpravili bomo izključevanje državne in Zoisove štipendije, saj obe pokrivata različna področja. Dohodke iz kadrovskih štipendij je potrebno izvzeti iz dohodninske obdavčitve. Naš cilj je, da bo kadrovske štipendije prejemale vsaj 30 % študentov.

Zaslužimo si

varno energetska prihodnost, kjer so fosilna goriva stvar preteklosti.

ZA! Državo, ki daje zgled

Omogočili bomo rabo javnih površin, zemljišč in objektov za spodbujanje obnovljivih virov energije, s posebnim poudarkom na rabi območij ob infrastrukturnih objektih in degradiranih območij.

ZA! Bistveno povečanje rabe obnovljivih virov energije

Sprejeli bomo nov zakon o prednostnem umeščanju OVE v prostor, prenovili energetske in okoljske zakonodaje s ciljem olajšati izvajanje investicij ter spodbujali projekte na tistih tehnologijah, ki so bile v preteklosti zanemarjene. Pospešili bomo solarizacijo vseh ustreznih površin in podpirali samopreskrbo vseh oblik, tudi z namenom blaženja energetske revščine. S preoblikovanjem elektrodistribucijskega sistema bomo intenzivirali investicije v omrežje. Omogočili bomo rabo stoječih vodnih, obvodnih in kmetijskih zemljišč za naložbe v OVE.

ZA! Cenovno dostopno energijo za gospodinjstva in gospodarstvo

Z vsemi razpoložljivimi ukrepi na ravni države bomo omilili učinke rastočih cen energentov in energije za gospodinjstva in gospodarstvo, ki izvirajo iz geopolitičnih nestabilnosti in drugih motenj na globalnih trgih. Ob tem bomo upoštevali usmeritve zelenega energetskega prehoda. Pomagali bomo zlasti tistim posameznikom, ki so zaradi svojega socialnega statusa najbolj prizadeti, in tistim podjetjem, ki odgovorno prispevajo k razvoju.

ZA! Zmanjšano vlogo zemeljskega plina

Pospešili bomo izvajanje ukrepov za energetske učinkovitost s posebnim poudarkom na javnih stavbah. Skozi mehanizme za zaščito pred cenovnimi tveganji bomo ublažili vpliv visokih cen za slovenske odjemalce. Ukinili bomo obvezen priklop na plinsko omrežje za ogrevanje v individualnih novogradnjah ter intenzivirali spodbujanje zamenjave ogrevalnih naprav na fosilna goriva z napravami na OVE.

ZA! Odgovorno odločitev o gradnji nove jedrske elektrarne

Poskrbeli bomo za transparentnost in neodvisnost pri vodenju investicijskih odločitev ter spoštovali odločitev ljudi na referendumu. Sprejemljive bodo le tiste jedrske tehnologije, ki jih obvladuje Zahodni svet. Analizirali bomo tudi možnost vpeljave novih jedrskih tehnologij (majhnih modularnih reaktorjev).

ZA! Sistemski pristop k spodbujanju razvoja krožnega gospodarstva

Pripravili bomo nov Akcijski načrt krožnega gospodarstva in ga v najkrajšem času začeli izvajati. Vzpostavili bomo sistem pregleda nad izvajanjem krožnih politik in identificirali področja s potencialom za boljši izkoristek krožnega gospodarstva. Prioriteta načrta bo spodbujanje inovativnih krožnih modelov proizvodnje z visoko dodano vrednostjo ter delitvene ekonomije.

Zaslužimo si

podjetno in inovativno Slovenijo, ki bo imela letno rast BDP med 3 in 5 % letno v naslednjih desetih letih in bo soustvarjala poslovno okolje, ki bo omogočilo ustvarjanje delovnih mest z neto dodano vrednostjo nad 60.000 EUR na zaposlenega.

ZA! Več spodbud podjetnikom na začetku poslovne poti

Podpirali bomo razvoj tehnoloških parkov za enostavni začetek podjetniškega delovanja. Pomemben del teh parkov bodo mreže za izmenjavo podjetniških izkušenj. Razvili bomo tudi enotno platformo za povezovanje investorjev in podjetniških projektov s ciljnim delovanjem na področjih razvoja, kjer ima Slovenija primerjalne prednosti in prinašajo višjo dodano vrednost.

ZA! Več zagonskih podjetij

Spremenili bomo področno zakonodajo in poskrbeli za večjo privlačnost vlaganj v razvoj digitalnih in zelenih zagonskih podjetij.

ZA! Naložbe v tehnologije prihodnosti

Preko državnih razpisov ter javnih investicij bomo spodbujali naložbe v tehnologije prihodnosti. Priložnost vidimo zlasti v investicijah v umetno inteligenco (UI), kvantne tehnologije, kibernetiko varnost, tehnologije veriženja podatkovnih blokov (blockchain), robotiko itn.

ZA! Digitalizacijo znanja in kulture naše skupnosti

Posodobili bomo trenutne servise za digitalno izposojlo (Cobiss) ter jih nadgradili z novimi funkcionalnostmi (npr. izposoja ali nakup e-knjige). Nadgrajena platforma bo ponujala tudi dodatne strokovne, izobraževalne in kulturne vsebine (npr. arhivske vsebine NUK, posnetke gledaliških predstav, strokovne članke idr.) ter zagotavljala brezplačen dostop do teh vsebin za državljane in podjetja.

ZA! Povezano Slovenijo

Proučili bomo možnost vzpostavitve telekomunikacijskih povezav kot javne dobrine.

ZA! Ukrepe za zmanjšanje ogljičnega odtisa podjetij

Sofinancirali bomo ciljno usmerjene programe zelenega prehoda podjetij z namenom zniževanja njihovega ogljičnega odtisa. Spodbujali bomo izboljšanje upravljanja zalog za zmanjšanje neprodanih ali vrnjenih izdelkov, njihovega ponovnega umeščanja v dobavne verige ter podaljševanja njihove življenjske dobe. Podprli bomo rešitve, ki omogočajo učinkovit

nadzor nad dobavno verigo in celovito vrednotenje vpliva izdelkov in storitev. Izvajali bomo ukrepe za povečanje deleža uporabe recikliranih materialov v določenih proizvodih (npr. gradbenih materialih, embalaži). Podpirali bomo širitev pravic potrošnikov do popravila naprav v ključnih skupinah. Sistemsko bomo podpirali vse druge prioritete ukrepe v okviru Akcijskega načrta krožnega gospodarstva.

ZA! Preprečevanje družbeno škodljivih ravnanj gospodarskih subjektov

Uvedli bomo strožje ukrepe za preprečevanje družbeno škodljivih ravnanj gospodarskih subjektov, zlasti na področju nepravilnega zaposlovanja in okoljskega obremenjevanja.

Zaslužimo si izhodno Covid strategijo.

ZA! Rehabilitacijo Covid prebolevalnikov

Prebolevalnike za Covidom, ki imajo zaradi bolezni dolgotrajne posledice, moramo ustrezno rehabilitirati. Pripraviti moramo nove programe za zmanjševanje stresa, specifične vaje, različne oblike terapij in poklicno rehabilitacijo.

ZA! Podporo zakonu o nalezljivih boleznih, ki ga je pripravila civilna družba ob sodelovanju s stroko

Sprememba ZNB ne sme temeljiti samo na popravkih in predlogih pravne stroke, ampak ga mora oblikovati multidisciplinarna skupina za pripravo strokovnih predlogov. ZNB mora postaviti ustrezno institucionalno strukturo, ki bo poskrbela za spoštljivo komunikacijo z ljudmi. Le tako lahko ljudem predstavimo, da je cepljenje proti covidu boniteta, ki prispeva k boljši kakovosti življenja in za katero se državljani sami odločajo. Vsi preventivni ukrepi in potreba po cepljenju zoper širjenje okužbe bodo morali biti podprti z znanstvenimi dokazi, ustrezno časovno omejeni in prilagojeni resnosti epidemiološke situacije in klinične slike nalezljive bolezni. V ta namen bomo za osnovo vzeli zakon, ki ga je že pripravila Pravna mreža v sodelovanju s stroko.

Zaslužimo si interventni zakon v zdravstvu.

ZA! Posodobljene standarde in normative v zdravstvu

Na podlagi ugotovitev revizije Računskega sodišča o Skrbi za učinkovit vstop zdravnikov na trg dela ter drugih relevantnih podatkov bomo v interventnem zakonu ustrezno definirali poklicne standarde ter normative zdravnikov in ostalega zdravstvenega osebja na različnih ravneh zdravstvenega sistema. Ukinili bomo sočasno delo zdravnikov na več deloviščih ter pripravili dodatne spodbude za medicinski kader.

ZA! Takojšnje skrajšanje čakalnih dob

Na podlagi Interventnega zakona o zdravstvu bomo sprejeli Aneks k Splošnemu dogovoru, ki določi, da se vse storitve plačujejo po opravljenih storitvah. Storitve lahko opravijo vsi izvajalci, ki se prijavijo v sistem. Zaradi ogromnega števila ljudi, ki nimajo primerne oskrbe, je potrebno aktivirati vse potencialne zdravstvenega sistema, ki so na voljo. Vsi zdravniki, ki so sposobni izvesti storitve, lahko konkurirajo za izvedbo, pri čemer je potrebno določiti in upoštevati pravila izvajanja „javnih zdravstvenih storitev“. Ukrep bi veljal začasno, do upada čakalnih vrst na dopustno raven.

ZA! Učinkovitejšo izrabo medicinske opreme

Izkoristiti je potrebno vse kapacitete, ki jih ustanove imajo, tako kadrovske, kot proste opreme. Zasedovali bomo načelo, da morajo biti storitve opravljene kakovostno in določili ustrezen nadzor nad opravljenimi storitvami.

ZA! Debirokratizacijo in digitalizacijo zdravstvenih storitev

Z uvedbo domišljenih digitalnih orodij bomo posodobili obstoječe sisteme ter jih integrirali v nov enovit sistem na vseh ravneh zdravstva. Naša prioriteta interventnega zakona bo elektronska debirokratizacija zdravstvenega sistema.

ZA! Nadzor plačil javnih storitev

Ministrstvo za zdravje bo v sodelovanju z zdravstvenimi zavarovalnicami in Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije vzpostavilo ažurni sistem za vsakodnevno sporočanje podatkov o finančni realizaciji posameznih programov po različnih nosilcih javne zdravstvene mreže. Na podlagi rezultatov bodo po potrebi sprejeti začasni ukrepi za odpravo zaznanih anomalij, zlasti v primerih zaostankov pri opravljanju storitev.

Zaslužiemo si

sodoben zakon o zdravstvenem sistemu v Sloveniji, ki ga bomo pripravili v najkasneje v 18 do 24 mesecih po začetku mandata.

ZA! Ustrezno ustanovitev Uraza pacientovih pravic

Trenutno institut Varuha pacientovih pravic ni urejen v institucionalnem pomenu, kar varuhu ne daje dovolj moči. Zato bomo ustanovili Urad pacientovih pravic, ki bo financiran iz državnih virov in voden po regionalnem vzorcu. Zagotavljal bo boljše zakonsko varstvo.

ZA! Ureditev pro bono ambulant

»Pro bono« ambulate ne smejo več delovati na podlagi prostovoljnih prispevkov ter dobre volje zdravnikov, ampak morajo postati del javne zdravstvene mreže. Pro bono ambulate moramo vključiti v enotni informacijski zdravstveni sistem, saj bi s tem pridobili podatke o številu ljudi brez ustreznega zdravstvenega zavarovanja.

ZA! Sklad za izjemne primere

Nekatere redke bolezni zahtevajo drago zdravljenje v tujini. V preteklih letih je bilo področje povsem nenaslovljeno, zato so ljudje velikokrat zbirali kar donacije za zagotovitev zdravljenja. To ni primerna rešitev, zato predlagamo oblikovanje sklada za izjemne primere (redke bolezni, operacije v tujini, druga mnenja v tujini).

ZA! Manj duševnih težav

Za hitrejše odkrivanje in preprečevanje stisk otrok bomo povečali število svetovalnih delavcev v šolah. Okrepili bomo delo svetovalnih centrov za otroke in starše za kratko čakalno dobo na obravnavo. Pospesili bomo implementacijo Resolucije Nacionalnega programa duševnega zdravja in zagotovili kadrovske pokritost centrov za mentalno zdravje na primarni ravni. Razširili bomo tudi socialnovarstvene programe, ki niso namenjeni izključno ljudem s težavami v duševnem zdravju, za preprečevanje poglobljanja stisk.

ZA! Dostopnejšo mrežo duševnega zdravja

Organizirali mrežo centrov duševnega zdravja, kjer bo splošna populacija lažje dostopala do specialistov psihiatrov, kliničnih psihologov, licenciranih psihoterapevtov in psihosocialnih svetovalcev. Cilj mreže je bistveno zmanjšati neenakost regionalne dostopnosti do oskrbe duševnega zdravja, posebej pri ranljivih skupinah kot so otroci, mladostniki in starejši. Med priložnostmi vidimo tudi vključevanje specializantov psihiatrije in klinične psihologije za reševanje duševnih motenj pri mladostnikih in mladih odraslih. Vzpostaviti bi bilo potrebno tudi možnosti družinskih obravnav (tudi na domu).

ZA! Ureditev alternativne medicine

Sprejeli bomo ustrezen regulatorni okvir, s katerim bomo definirali alternativne in komplementarne oblike zdravljenja, določili minimalne standarde izvajanja dejavnosti in nadzor nad samim izvajanjem te dejavnosti.

ZA! Uzakonitev medicinske rabe konoplje

Podprli bomo zakonsko ureditev za pridelavo in predelavo ter nadzorovano rabo rastline konoplje v medicinske namene.